

provincie **HOLLAND**
ZUID

GS brief aan Provinciale Staten

Postadres Provinciehuis
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
T 070 - 441 66 11
www.zuid-holland.nl

Datum
21 december 2021

Ons kenmerk
PZH-2021-793296737
DOS-2019-0005750

Bijlagen
2

Aan Provinciale Staten

Onderwerp
Voortgangsrapportage stikstof 2021

Geachte Statenleden,

In deze brief informeren wij u over de voortgang van het stikstofdossier. Het is een terugblik op 2021, als onderdeel van onze jaarlijkse rapportagecyclus. In deze brief geven wij aan waar wij ons dit jaar voor hebben ingespannen binnen de stikstofopgave. De Eerste Uitvoeringsagenda Stikstof Zuid-Holland is daarbij onze leidraad. Op 19 januari 2022 staat het stikstofdossier ter bespreking geagendeerd in de Statencommissie Klimaat, Natuur en Milieu. We bespreken in deze brief drie onderdelen:

- Landelijke ontwikkelen binnen het stikstofdossier
- Provinciale inzet in de stikstofopgave
- Gebiedsagenda's (bijlage)

Op 1 december jl. is het stikstofdossier in de commissie Klimaat, Natuur en Milieu besproken, daarbij zijn er vier toezeggingen gedaan. Het betreft:

- GS organiseren een technische sessie over een aantal onderzoeksrapporten omtrent stikstof. In overleg met uw griffie is een programma opgesteld waarbij TNO, SWECO en het RIVM een toelichting geven op hun onderzoeksrapporten. De technische sessie vindt plaats op woensdag 19 januari 2022 van 12.30 – 13.30 uur en gaat daarmee vooraf aan de Statencommissie KNM waar het stikstofdossier ter bespreking geagendeerd staat.
- In de rapportage informeren wij u over de stand van zaken van de bronmaatregelen die het Rijk gaat treffen en de betrokkenheid van de provincie Zuid-Holland bij deze bronmaatregelen. We verwijzen hiervoor naar de bijlage bij deze brief.
- In de rapportage schetsen wij het tijdpad van de gebiedsplannen in relatie tot de doelstellingen in de Wet Stikstofreductie. In deze brief gaan we daar nader op in.
- In deze rapportage zullen wij aangeven hoe de monitoring door middel van een integraal overzicht opgesteld zal worden.

Landelijke ontwikkelingen

De belangrijkste landelijke en algemene ontwikkelingen geven we in deze voortgangsrapportage kort weer. Gezien de omvang van het stikstofdossier en de complexiteit zal dat niet alomvattend zijn, daarbij zal ook de focus liggen op de relevantie voor Zuid-Holland.

Coalitieakkoord

Op woensdag 15 december is het coalitieakkoord gepresenteerd. Met het coalitieakkoord tonen de partijen extra ambitie op het stikstofdossier. De doelen uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering worden vijf jaar naar voren gehaald, van 2035 naar 2030. Daarmee wordt de ambitie meer in lijn gebracht met het advies van de commissie Remkes. Ook wordt in het coalitieakkoord aangegeven dat alle sectoren hun evenredige bijdrage moeten leveren. Er komt een Nationaal Programma Landelijk Gebied met een transitiefonds van 25 miljard euro tot 2035. Voor de inzet van middelen uit dit fonds zullen bestuurlijke afspraken gemaakt worden tussen Rijk en provincies. Deze aanpak is niet alleen gericht op stikstof, maar ook op opgaven van de waterkwaliteit, bodem, klimaat en biodiversiteit. Er wordt aangestuurd op een krachtige regie-organisatie die het proces ondersteunt en stuurt indien nodig. Ook komt er een ecologische autoriteit die zorg draagt voor de wetenschappelijke en juridische borging van ecologische analyses. Voor de landbouw kiest het nieuwe kabinet een per gebied gedifferentieerde aanpak gericht op kringlooplandbouw en met verantwoordelijkheid voor alle partners in de keten (boer, bank, leverancier en retail). Voor de industrie inzet op klimaat- en energietransitie met maatwerk voor 10 – 20 bedrijven met de grootste uitstoot van broeikasgassen (en ook stikstof). En voor de glastuinbouw stikstof mee koppelen in de oplossingen voor verduurzaming. Dit coalitieakkoord sluit aan bij onze provinciale lijn die gericht is op een gebiedsgerichte aanpak en een integrale benadering per sector. Bij de presentatie van het coalitieakkoord is reeds gemeld dat voor een aantal onderwerpen, waaronder stikstof nog een nadere uitwerking van het coalitieakkoord moet plaatsvinden. De komende maanden verwachten wij daar, mede in IPO-verband, uitvoering met het rijk over te spreken. Over de voortgang hiervan zullen wij u informeren en ook met u in gesprek gaan.

Wet stikstofreductie en natuurverbetering (Wsn)

In januari 2021 is de Wet stikstofreductie en natuurverbetering door beide kamers aanvaard. Per 1 juli jl. is de Wsn inwerking getreden door het besluit stikstofreductie en natuurverbetering. Gelijktijdig is de Algemene Maatregel van Bestuur vastgesteld waarmee is bepaald dat in de bouwfase geen vergunningplicht geldt. De vrijstelling geldt voor bouw-, aanleg- en sloopactiviteiten. De vrijstelling geldt niet voor de gebruiksfase van wat wordt gebouwd of aangelegd. Dat betekent bijvoorbeeld dat nog steeds een natuurvergunning nodig kan zijn voor de stikstofdepositie die wordt veroorzaakt door het verkeer op een aan te leggen weg. In de wet is o.a. opgenomen:

- Drie omgevingswaarden die een resultaatsverplichting zijn voor het Rijk. Deze resultaatsverplichting houdt in dat in 2025 minimaal 40% van het areaal van de stikstofgevoelige natuur in beschermde Natura 2000-gebieden een gezond stikstofniveau moet hebben; in 2030 minimaal de helft en in 2035 minimaal 74%.

- Het opstellen van een Programma stikstofreductie en natuurverbetering. Hiervoor is in juli de contourennota gepresenteerd. Het programma gaat medio 2022 een inspraakprocedure in. Provincies zijn betrokken bij het opstellen van dit programma, mede vanwege het belang voor een goede samenhang met de provinciale gebiedsplannen.
- Een verplichting voor de provincies voor het opstellen van een provinciaal gebiedsplan (binnen 2 jaar).
- Een programma voor legalisatie van de PAS-melders.

In uw Statencommissie KNM van 1 december 2021 sprak u over de planning en de percentages. In tabel 1 hebben wij schematisch weergegeven in welk jaartal welk percentage volgens de wet gehaald moet worden. Voor deze omgevingswaarden heeft het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) een inschatting gemaakt van de benodigde emissiereductie.

De provincies en het Rijk zullen in 2022 nadere afspraken maken hoe de resultaatsverplichtingen van het rijk te vertalen zijn naar regionale / provinciale doelen. Deze afspraken moeten landen in het Programma stikstofreductie en natuurverbetering en in de provinciale gebiedsplannen. De uitwerking van het regeerakkoord is daarbij ook relevant.

Tabel 1. Tijdspad van de doelen in de Wsn, de daarvoor benodigde gemiddelde emissiereductie en de doelen in de gebiedsplannen.

Doel	Verplicht om percentages te behalen?	2022	2023	2025	2030	2035
% van stikstofgevoelige N2000 onder de KDW	Rijksverplichting: Wet Stikstofreductie en Natuurherstel	-	-	40%	50%	74%
Emissiereductie, gemiddeld over alle sectoren	Nee: is een doorrekening van het PBL, gemiddeld over alle sectoren	-	-	-	26%	50%
Gebiedsplannen	Nee: inspanningsverplichting voor provinciale inzet naast Rijksbronmaatregelen	Concept	Definitief	-	-	-

Bronmaatregelen

Om de doelen uit de Wet stikstofreductie en natuurverbetering te halen heeft het Rijk middelen beschikbaar gesteld voor natuurverbetering en voor stikstofreductie. In april 2020 heeft het Rijk hierover besloten. In de wet is echter ook geconcludeerd dat aanvullend beleid en middelen nodig zijn, de verwachting is dat de nieuwe regering dat oppakt. Enkele van de bronmaatregelen zijn in uitvoering, helaas zijn er ook een aantal bronmaatregelen waarbij het lang duurt voordat deze in uitvoering komen, zo is er nog geen regeling voor walstroom en loopt de landelijke beëindigingsregeling voor veehouderijen vertraging op en zal deze pas eind 2022 opengesteld worden. In de bijlage hebben wij een overzicht opgenomen van de Rijksbronmaatregelen en de betrokkenheid van de provincie daarbij.

Naast bronmaatregelen van het Rijk kunnen ook andere partijen maatregelen treffen voor reductie van stikstofemissies. In de gebieden hebben wij een inventarisatie gedaan naar mogelijke maatregelen, hiervoor verwijzen wij naar de gebiedsagenda's. In de actielijnen

kijken we naar generieke provinciale maatregelen. Uit een eerste inventarisatie blijkt dat met de uitvoering van het klimaatbeleid zowel binnen de industrie als binnen de woningbouw al veel stikstofemissies worden gereduceerd. Met het provinciale beleid voor verduurzaming wordt binnen mobiliteit veel emissies gereduceerd, waarbij de zero emissie aanbesteding van het openbaar vervoer in 2030 het meest tot de verbeelding spreekt.

Vergunningverlening

Door de verschillende uitspraken van de Raad van State en rechtbanken is de vergunningverlening voor activiteiten die leiden tot een stikstofdepositie lastiger geworden. Dat geldt voor nieuw af te geven vergunningen, maar er zijn ook bedrijven die in de knel zitten omdat ze ten tijde van de PAS geen vergunning hoefden aan te vragen. Het rijk is er verantwoordelijk voor om deze knelgevallen op te lossen. Afgelopen jaar hebben het Rijk en de provincies over de groep van PAS-melders afspraken gemaakt. Het rijk zorgt voor de benodigde stikstofruimte om PAS-melders te kunnen legaliseren en de provincies zorgen voor de daadwerkelijke legalisatie. De kosten voor het legalisatieproces worden gezamenlijk gedragen door het Rijk, de provincies en door de PAS-melder in de vorm van leges. De PAS-melder krijgt van het Rijk een tegemoetkoming van 1600 euro voor gemaakte kosten van bijvoorbeeld een adviseur. Voor de legalisatie van de PAS-melders stelt het Rijk een legalisatieprogramma vast, inwerkingtreding daarvan is voorzien in eerste kwartaal 2022. In het programma is opgenomen dat het Rijk binnen drie jaar na vaststelling van het programma zorgt voor de benodigde stikstofruimte om de PAS-melders te kunnen legaliseren. De stikstofruimte moet komen uit een aantal bronmaatregelen van het rijk: de maatregel gerichte opkoop (uitgevoerd door de provincies), de subsidieregeling sanering varkenshouderij en de landelijke beëindigingsregeling veehouderijlocaties. Vanwege de aard van deze bronmaatregelen zal legalisering van de PAS-melders in Zuid-Holland nog geruime tijd in beslag nemen.

Naast de PAS-melders is er de groep van de meldingsvrije activiteiten. Dit waren activiteiten die onder de toenmalige drempelwaarde van 0,05 mol vielen of activiteiten met een depositie tussen de 0,05 mol en de 1,00 mol in sectoren zonder meldingsplicht. Ook voor deze groep is er een wettelijke opdracht om deze activiteiten te legaliseren. Rijk en provincies zijn over de aanpak nog met elkaar in gesprek.

Blijvend volgen wij, ook in IPO-verband, de gerechtelijke uitspraken omtrent het stikstofdossier. Wanneer dat leidt tot consequenties voor de vergunningverlening, provinciale beleidsregels of onze aanpak zullen wij u daarover informeren.

Stikstofbank

Op 29 juni 2021 hebben wij besloten tot het instellen van een stikstofbank. Deze stikstofbank bestaat uit een landelijke microdepositiebank en een Depositiebank Haven Industrieel Complex (HIC). Alle twaalf provincies hebben besloten tot het instellen van de landelijke microdepositiebank. Daarnaast hebben provincies besloten om binnen de stikstofbank zogenaamde doelenbanken mogelijk te maken. De depositiebank HIC is een Zuid-Hollandse doelenbank. Met het instellen van de stikstofbank moet het gemakkelijker worden om een natuurvergunning te kunnen verlenen. Voor zowel de microdepositiebank als voor de

depositiebank HIC geldt dat er alleen gebruik van de stikstofbank kan worden gemaakt wanneer het Rijk, provincies en andere partijen zorgen voor reductie van stikstofemissies en -deposities ten behoeve van natuurherstel en de vulling van de stikstofbank met depositieruimte toereikend is. De microdepositiebank is voor projecten met een microdepositie van ten hoogste 0,05 mol stikstof per hectare per jaar. Zo kunnen projecten die voorheen niet konden worden vergund vanwege deze geringe overschrijding toch doorgang vinden. De Depositiebank HIC dient om natuurvergunningen te kunnen verlenen aan nieuwe activiteiten in het gebied met behulp van de in die bank opgenomen depositieruimte. Indien het nodig blijkt kunnen wij besluiten tot het instellen van meer doelenbanken, zo bekijken wij nut en noodzaak van een doelenbank voor de woningbouwopgave.

AERIUS-actualisatie

AERIUS is een rekentool waarmee de uitstoot van stikstof en de neerslag daarvan op Natura 2000-gebieden wordt berekend. AERIUS bestaat uit meerdere onderdelen, AERIUS calculator is het instrument dat gebruikt wordt bij de toestemmingsverlening van activiteiten met een stikstofuitstoot en een mogelijke stikstofdepositie. AERIUS wordt jaarlijks door het RIVM geactualiseerd om actuele inzichten en gegevens in het rekeninstrument op te nemen. In de week van 13 januari 2022 zal er een nieuwe versie van AERIUS Calculator beschikbaar komen. In deze versie zal de maximale rekenafstand van 25 km worden verwerkt. Het Rijk heeft deze zomer [besloten](#) om bij het berekenen van stikstofneerslag voor toestemmingverlening een maximale rekenafstand van 25 kilometer voor alle typen emissiebronnen te hanteren. Daarbij zijn technisch modelmatige argumenten betrokken die volgen uit de onderzoeken die door het RIVM en TNO zijn uitgevoerd, in opdracht van het ministerie van LNV en in reactie op het eindrapport van het Adviescollege Meten en Berekenen Stikstof.

Onderzoeken en rapporten

Afgelopen jaar zijn er vele adviezen en rapporten omtrent stikstof verschenen. Het betreft daarbij zowel gevraagde als ongevraagde adviezen. Het Rijk heeft, met name ten behoeve van de kabinetsformatie afgelopen jaar een groot aantal onderzoeken laten uitvoeren. Het betreft adviezen die gaan over de landelijke aanpak van het stikstofdossier. Voor de provincies is met name van belang op welke wijze het nieuwe kabinet de adviezen meeneemt verdere uitwerking van het nieuwe regeerakkoord. Een belangrijk onderdeel daarvan zal zijn welke generieke afspraken en maatregelen er in de uitwerking van het regeerakkoord worden opgenomen en welke specifieke / gebiedsgerichte maatregelen. Zo adviseert RIVM om de stikstofreductie vanuit industriële bronnen te verminderen via een generieke aanpak gekoppeld aan klimaatafspraken en geven zij aan dat het voor landbouwbronnen zinvoller is om ook specifiek te kijken naar gebieden / zonerings.

Provinciale inzet in de stikstofopgave

De doelen waaraan we werken, hebben we in de [Eerste Uitvoeringsagenda Stikstof](#) genoemd: 1) natuurherstel, 2) stikstofreductie bij de bron aanpakken, en 3) vergunningverlening mogelijk blijven maken. Onze provinciale inspanningen verlopen zoals deze in de Eerste Uitvoeringsagenda zijn geïntroduceerd. De grootste sectoren, die een taak hebben in de stikstofopgave, hebben we in zogenaamde actielijnen geplaatst: Natuur, het

Haven Industrieel Complex (HIC), Landbouw en Verduurzaming stedelijk netwerk en mobiliteit. In deze brief geven we verderop per actielijn aan waar Gedeputeerde Staten zich in 2021 voor hebben ingezet.

In de Eerste Uitvoeringsagenda heeft GS ook uitgesproken dat over alle sectoren gemiddeld 50% emissiereductie nodig is om de stikstofdoelen uit de Wsn te halen. Dit heeft de adviescommissie Remkes in haar [eindrapport](#) geadviseerd. Wij ondersteunen dit advies. De 50% emissiereductie hoeft niet alleen uit provinciale inspanningen te komen. Rijksbronmaatregelen en de autonome daling zorgen ook voor daling van de stikstofuitstoot. Het verminderen van de stikstofuitstoot binnen de actielijn verduurzaming stedelijk netwerk en mobiliteit en de actielijn HIC wordt gekoppeld aan verduurzamingsinspanningen voor het klimaat. In landbouw is deze koppeling minder makkelijk te maken. Commissie Remkes beveelt daarom aan: splits de aanpak van stikstofoxiden (NOx) en ammoniak (NH3), lift voor de aanpak van stikstofoxiden met de verduurzamingsacties mee en zet een aparte aanpak voor ammoniak op touw. Dit vindt u terug in de aanpak van onze actielijnen.

In de [brief](#) die we naar u hebben gestuurd op 16 november 2021, staat een eerste uitwerking van de wijze van monitoring die wij voor ogen hebben in de stikstofopgave. In de KNM-commissie van 1 december 2021 gaf u aan dat u graag de verschillende indicatoren samen in één overzicht krijgt. Wij kondigen bij deze aan dat we er aan werken en we er bij de volgende KNM-commissie, 19 januari 2022, met een eerste aanzet tot een uitwerking zullen komen. Het blijft een wijze van monitoring, die nog niet meteen ingevuld kan worden. Desalniettemin geven we graag inzicht in hoe we onze opgaves combineren.

Onze inzet is ook gericht op de samenwerking met onze partners. Dat doen we in de gebieden met de gebiedspartners en op provinciaal niveau in onze Sectortafel Stikstof. De Sectortafel Stikstof bestaat uit partners vanuit de landbouworganisaties, natuur/beheerorganisaties, ondernemersorganisaties en vertegenwoordigers vanuit gemeenten en waterschappen. De sectortafel is het gremium waar we met de sectoren het stikstofdossier bespreken. De sectortafel is voor de integrale bespreking van het dossier, op onderdelen vinden met sectororganisaties verdiepende gesprekken plaats. De sectortafel is niet alleen bedoeld om elkaar te informeren. We willen ook samen met deze partijen werken aan stikstofreductie. Wij verwachten dat met onze concept gebiedsagenda's en met het nieuwe regeerakkoord we samen met onze partners in 2022 nadere afspraken kunnen maken over de stikstofreductie in Zuid-Holland.

Actielijn Natuur

De actielijn natuur richt zich op het raakvlak van de stikstofproblematiek en natuurmaatregelen. De focus ligt op het treffen van maatregelen in en rond stikstofoverbelaste Natura 2000-gebieden. Dit om de symptomen van teveel stikstof te bestrijden en waar mogelijk gunstige randvoorwaarden voor natuurherstel te creëren.

Provinciale inspanningen binnen de actielijn Natuur:

- Via de natuurdoelanalyses kwantificeren we per stikstofgevoelig Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstellingen. Ook onderzoeken we welke maatregelen nodig zijn om die doelstellingen te behalen. De natuurdoelanalyses voor de twee pilotgebieden Nieuwkoopse Plassen & De Haeck en Solleveld & Kapittelduinen zijn afgerond. In december zijn deze aan Provinciale Staten aangeboden. We verwachten dat vrijwel alle natuurdoelanalyses eind 2021 inhoudelijk klaar zijn. De definitieve afronding en aanbidding aan de Staten gebeurt in het eerste kwartaal van 2022. De uitzondering is het Natura 2000-gebied Krammer-Volkerak. Voor dit gebied kan de natuurdoelanalyse pas later in 2022 worden afgerond. Dit komt door de nog lopende discussie over de tegenstrijdigheid tussen zoete en zoute doelen in het kader van het aanwijzingsbesluit. Het proces rond dit besluit is sinds kort weer opgestart door het ministerie van LNV.
- De actielijn natuur wordt hoofdzakelijk uitgevoerd via het Uitvoeringsprogramma Natuur¹, waarvoor het Rijk geld beschikbaar stelt aan provincies via een specifieke uitkering (SPUK).
- Op 30 april 2021 heeft Provincie Zuid-Holland als een van de eerste provincies de aanvraag ingediend voor een specifieke uitkering (SPUK) voor het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur Zuid-Holland. Tegelijkertijd zijn de groene partners aangespoord om al dit jaar te starten met de uitvoering van maatregelen uit dit programma. Op 23 juli 2021 is de SPUK voor het Uitvoeringsprogramma Natuur Zuid-Holland toegekend.
- In de zomer is een plan van aanpak opgesteld met daarin een strategie voor de tijdige en doelmatige besteding van de SPUK. Hiermee hebben provincie en terreinbeherende organisaties zich gecommitteerd aan een gezamenlijke verantwoordelijkheid en de tijdige uitvoering van maatregelen. In het najaar van 2021 is hard gewerkt aan de uitwerking van maatregelen en is de uitvoering van een aantal maatregelen gestart. De uitvoering van veel maatregelen wordt geborgd in nieuwe, meerjarige Natura 2000-beheerovereenkomsten tussen provincie en TBO's. Begin 2022 moeten deze overeenkomsten gereed zijn. Daarnaast spannen provincie en groene partners zich in om het apparaat bestendig te maken voor de

¹ Het landelijke Programma Natuur is onderdeel van de 'structurele aanpak stikstof' van het Rijk. In het Programma Natuur werken Rijk, provincies en maatschappelijke partners de komende jaren samen om de natuur te versterken en verbeteren. Er wordt onderscheid gemaakt in 1) het *Uitvoeringsprogramma Natuur* dat zich richt op natuurmaatregelen in en rond stikstofoverbelaste Natura 2000-gebieden en het Natuurnetwerk Nederland (NNN), en 2) een natuurinclusieve samenleving.

grote natuuropgave de komende jaren. We merken daarbij dat de beschikbaarheid van gekwalificeerde capaciteit op de arbeidsmarkt beperkt is.

- Een deel (€ 7,5 miljoen) van het SPUK budget wordt ingezet voor de versnelling en verbetering van het Natuurnetwerk Nederland (NNN), hiervoor wordt gewerkt aan een strategie voor tijdige en doelmatige inzet van dit budget.
- In de actielijn wordt ook gekeken naar de mogelijkheden voor stikstofreductie in het natuurbeheer. Die mogelijkheden zijn beperkt. Men denkt aan elektrificering van het wagenpark en verschoning van materieel van de terreinbeheerders. Tevens wordt verkend wat de mogelijkheden zijn voor het opkopen van stikstofrechten bij grondverwerving in het kader van natuurrealisatie.

Het voornemen is om in het voorjaar van 2022 afspraken rondom het Uitvoeringsprogramma Natuur in een uitvoeringsplan vast te leggen. Hierin beschrijven we hoe de programmering, uitvoering, verantwoording en financiering van het programma en de daarbij horende processen eruit zien. De vorderingen van de maatregelen van Programma Natuur rapporteren we jaarlijks in mei aan het ministerie van LNV. Deze rapportage wordt gedeeld met Provinciale Staten.

Actielijn Verduurzamen stedelijk netwerk en mobiliteit

De actielijn verduurzaming stedelijk netwerk en mobiliteit richt zich op:

- Beter zicht krijgen op de behoefte aan 'ontwikkelingsruimte' (ruimte voor toestemmingverlening voor stikstofdeposities, zowel op korte en langere termijn) voor specifiek de woningbouwopgave (inclusief bijbehorende mobiliteit);
- Op korte termijn voorkomen van vertraging in de woningbouwopgave door stikstof;
- Slim inzetten van provinciaal beleid / uitvoeringsprogramma's om stikstofuitstoot omlaag te brengen;
- Invulling geven aan transitie die leiden tot reductie NOx in de bouw- en gebruiksfase en daarmee bijdragen aan natuurherstel.

Waar nodig bewegen we mee in aanpassingen van de geldende wet- en regelgeving.

Belangrijke ontwikkelingen

Toen op 1 juli 2021 de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering van kracht werd, is tegelijkertijd een [partiële vrijstelling voor de bouwfase](#) ingegaan. Daarmee is voor de bouwfase van diverse bouwwerkzaamheden, waaronder de woningbouw en weg- en waterbouw, geen stikstofvergunning meer nodig. Een belangrijke ontwikkeling om het bouwen van woningen mogelijk te maken. In het Besluit bouwwerken leefomgeving is een verplichting opgenomen om emissies van stikstof te beperken. Dit besluit zal tegelijkertijd met de Omgevingswet ingaan. Het Rijk heeft voor de bouwsector budgetten beschikbaar om stikstofreducties te realiseren.

Actielijn verduurzaming
stedelijk netwerk en
mobiliteit

Een andere belangrijke ontwikkeling is het voornemen van het Rijk om voor alle activiteiten een vaste 25 km rekengrens te hanteren. Dit geldt voor alle emissiebronnen voor wat betreft vergunningverlening. Dit heeft vooral impact voor de mobiliteitsprojecten en de woningbouw (vanwege de bijbehorende mobiliteit). Alleen bij mobiliteit gold eerder een rekengrens van 5 km. In voorkomende gevallen is daardoor mogelijk aanvullende compensatie aan de orde. Voor bijvoorbeeld de ontwikkellocatie Valkenhorst leidt dit tot een ongewenste situatie, omdat begin 2022 ook besloten dient te worden over het bestemmingsplan. Het wegnemen van de onduidelijkheid en tijdig beschikbaar hebben van de benodigde rekenmodule is daarbij van groot belang.

Inzet op woningbouw

Samen met gemeenten en de Omgevingsdienst Haaglanden werken we een aantal onderwerpen uit die relevant zijn om de ontwikkeling van woningbouwlocaties in Zuid-Holland mogelijk te maken. De Omgevingsdienst Haaglanden constateert dat stikstof in afnemende mate een belemmering is voor de vergunningverlening voor woningbouw zelf, mede dankzij de partiële vrijstelling voor de bouwfase. Omdat nieuwe woningen in principe worden gebouwd zonder aansluiting op het gasnet, richt de behoefte aan ontwikkelruimte zich in toenemende mate op aspecten als verkeer- en vervoersontwikkeling als gevolg van ontwikkellocaties. We werken aan een monitoring die ons zicht geeft op de benodigde ontwikkelruimte voor woningbouw.

De onderwerpen waarop uitwerking plaatsvindt zijn:

- Ontwikkelen van een 'stikstoftool' (of 'bouwhulp') om op gebiedsniveau woningbouwontwikkeling mogelijk te maken. (De stikstoftool beoogt om op gebiedsniveau de balans op te kunnen maken tussen enerzijds de ontwikkelingen die leiden tot extra stikstofemissies, bijvoorbeeld vanuit de extra verkeers- en vervoersontwikkeling, en maatregelen die mogelijk zijn om deze emissies zoveel mogelijk te beperken, zoals bijvoorbeeld het stimuleren van emissieloze vervoersmogelijkheden.)
- Het verkennen van een 'reserveringsvoorziening' voor stikstofdepositieruimte specifiek voor woningbouw. Deze reserveringsvoorziening kan zo nodig in een stikstofbank worden ondergebracht;
- Het (waar nodig) aansluiten bij de (in ontwikkeling zijnde) landelijke subsidieregeling voor verschoning van de bouwsector;
- Het maken van eventueel benodigde systeemafspraken over het toezien op 'adequate maatregelen' om stikstofemissie te beperken (vanaf 1 juli 2022);

In eerste instantie ingegeven vanuit de inzet op woningbouw, maar in principe ook breder toepasbaar, wordt nagedacht over een benadering waarbij wordt uitgegaan van zones rondom stikstofgevoelige natuurgebieden. Voor die zones kunnen bijvoorbeeld enerzijds bepaalde voorwaarden gesteld worden om zo emissieloos mogelijk te bouwen, maar anderzijds kunnen eventueel ook beperkingen voor andere sectoren worden opgelegd.

Inzet via lopend provinciaal beleid

Het ligt voor de hand dat we provinciaal beleid slim willen inzetten. Hiervoor is de verbinding gelegd met een aantal lopende trajecten en opgaven waarmee ook stikstofuitstoot beperkt wordt. Het gaat daarbij onder meer om:

- De doelstelling om binnen de provincie Zuid-Holland in 2030 zero emissie openbaar vervoer te hebben. Deze opgave wordt gerealiseerd via de normale aanbestedingen van openbaar vervoer concessies;
- Bij de provinciale vaarwegen zijn veel ligplaatsen en laad- en losvoorzieningen al voorzien van walstroom. Via de reguliere beheer- en onderhoudscyclus worden deze voorzieningen verder uitgebreid;
- Voor de provinciale wegen is een tussendoelstelling opgenomen om in 2030 50% CO₂-reductie bij beheer- en onderhoudswerkzaamheden te realiseren. Voor mobiele werktuigen gaat CO₂-reductie en NO_x-reductie in principe gelijk op.

Waar nodig hebben we binnen deze en vergelijkbare lopende trajecten ook speciale aandacht voor de reductie van NO_x.

Daarnaast draagt ook het Gebiedsprogramma Mobiliteit en Verstedelijking bij aan het terugdringen van de stikstofuitstoot. In algemene zin door mensen vooral te laten wonen en werken nabij HOV-voorzieningen, waarmee het autogebruik naar verwachting afneemt. Daarnaast wordt binnen het programma een verkenning uitgevoerd naar zogeheten 'bouwhubs' in de provincie Zuid-Holland. Het toepassen van bouwhubs beoogt een aanzienlijke reductie van het bouwverkeer teweeg te brengen en daarmee een navenante reductie van onder meer de NO_x-emissies. In 2021 is onderzocht hoe de publiek private samenwerking vorm gegeven kan worden om te komen tot efficiënte en schone bouwlogistiek en bouwhubs. Buck Consultants is gevraagd om drie mogelijke scenario's uit te werken voor de rol die een overheid (gemeente) kan hebben in dit proces. Een belangrijke bevinding in het onderzoek van Buck is dat we ook aandacht moeten hebben voor de beleidsmatige sturing op efficiënte bouwlogistiek en de beschikbare instrumenten. Dit om ervoor te zorgen dat de gemeente ook daadwerkelijk in positie is om te sturen op efficiënte en schone bouwlogistiek. Met de gemeenten Rotterdam en Den Haag verkennen we de oprichting van een bouwhub.

Actielijn Haven Industrieel Complex (HIC)

Binnen het HIC wordt ingezet op stikstofreductie en transitie naar een duurzame haven. Deze reductie moet vervolgens bijdragen aan de ruimte die nodig is voor economische

ontwikkeling en realisatie van projecten vanuit het Klimaatakkoord. Juist ook voor verduurzamingsprojecten is het van belang dat de vergunningverlening weer op gang komt. We moeten voorkomen dat de verduurzaming belemmerd wordt doordat vergunningverlening niet mogelijk is. Samen met regionale partners is een gebiedsgerichte aanpak ontwikkeld. Deze is eind 2020 vastgesteld door de Regiegroep Havenvisie.

**Actielijn transitie Haven
Industrieel Complex**

Hieronder geven we aan welke concrete resultaten in 2021 zijn behaald. Ook geven wij een korte vooruitblik op 2022. Bij de uitvoering zijn onder andere betrokken: gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam, Deltalinqs, Natuur- en Milieufederatie Zuid-Holland, de DCMR en ODH en de provincie Zuid-Holland.

Provinciale inspanningen binnen de actielijn HIC:

- Via een gevalideerde analyse is de behoefte aan stikstofontwikkelruimte op de Tweede Maasvlakte in kaart gebracht. Begin 2022 actualiseren we deze analyse vanwege de nieuwe versie van AERIUS. Vervolgens wordt de analyse ook verbreed naar de andere deelgebieden in het HIC ('van west naar oost').
- GS hebben op 24 juni 2021 ingestemd met het voorstel om een depositiebank voor het HIC in te stellen. Deze bank faciliteert de mogelijkheid om natuurvergunningen te kunnen verlenen aan nieuwe activiteiten in het gebied. Hiervoor nemen we in de bank depositieruimte op. De provincie (Gedeputeerde Staten) is beheerder van de bank.
- Het HIC is door het Rijk in 2021 definitief aangewezen als een NOVI-gebied. Doel van de systematiek van NOVI-gebieden is onder andere om een extra impuls te geven aan de aanpak van grote integrale opgaven, die van belang zijn voor heel Nederland. In 2021 is een Plan van Aanpak opgesteld voor het NOVI-gebied HIC. Stikstof is één van de speerpunten in dit plan.
- Walstroom (elektrificatie van de scheepvaart) is een eerste maatregel die goed past binnen het scenario dat door het RIVM wordt geschetst waarbij de stikstofopgave voor de industrie wordt verbonden aan de klimaat/energieopgave (en voor de landbouw met o.a. bodemdaling). Overigens kunnen we met de walstroommaatregelen ook zogenaamde 'meekoppelkansen' benutten voor de regio. Denk aan vermindering van geluidbelasting door schepen, emissie van CO₂, fijnstof en zeer zorgwekkende stoffen. De provincie heeft al een eerste aanzet gegeven voor een breder pakket aan maatregelen door € 0,7 miljoen vrij te maken voor een walstroomproject in Vlaardingen (zie [najaarsnota 2021](#)).
- Onderdeel van de aanpak is ook de (deel)aanpassing van het bestemmingsplan Maasvlakte 2: het facetplan stikstof. Het facetplan bevat een systematiek waarmee stikstofemissieruimte wordt toebedeeld aan (nieuwe) activiteiten in dit gebied (het zogenaamde koepelconcept). Doel hiervan is om de verdere ontwikkeling van Maasvlakte 2 te bevorderen en te borgen voor wat betreft stikstof. De Gemeenteraad van Rotterdam is bevoegd gezag voor het vaststellen van dit facetplan. Het ontwerp wordt in regionaal verband voorbereid en besproken. De provincie heeft in dit proces formeel de rol om in te stemmen met het facetplan. Het facetplan heeft een bindende werking naar de verschillende partijen die een rol hebben in de uitvoering ervan.
- Op 11 november 2021 is er Bestuurlijk Overleg (BO) geweest tussen de ministeries van LNV, EZK, I&W en BZK en de provincie, gemeente Rotterdam, Havenbedrijf Rotterdam en Deltalinqs. In het BO zijn afspraken gemaakt over de toepassing van de bouwvrijstelling voor activiteiten die aan de haven gerelateerd zijn. Ook zijn er afspraken gemaakt over de toedeling van de emissies door de zeevaart aan het heersende verkeersbeeld. Er is erkend dat er verdergaande maatregelen nodig zijn

die samen zorgen dat enerzijds reductie van de NOx-uitstoot in het havengebied plaatsvindt en dat anderzijds de vergunningverlening in het gebied weer verder op gang gaat komen. Het gaat daarbij om de uitwerking van de subsidieregelingen voor walstroom en de doorwerking van de maatregelen die het nieuwe kabinet gaat nemen. Hierbij merken we op dat er nog veel onzekerheden zijn, onder andere als gevolg van de positie van het Rijk (bereidheid bij te dragen aan breder maatregelenpakket). Daarom is er begin 2022 een vervolgoverleg met de nieuwe ministers.

Actielijn transitie landbouw

De focus van de actielijn landbouw ligt op stikstofreductie en de transitie naar kringlooplandbouw. Met

Actielijn transitie
landbouw

name in veehouderijbedrijven is er veel ammoniakuitstoot. In Zuid-Holland hebben wij vooral veel aandacht voor de veehouderijen in het gebied Nieuwkoop, vanwege nabij de nabij gelegen stikstofgevoelige natuur van de Nieuwkoopse Plassen. Samen met de partners in dit gebied zijn we bezig met oplossingen voor bodemdaling en stikstof. We hechten er waarde aan om de maatregelen in de landbouw integraal met andere opgaves op te pakken.

De inspanningen die op dit moment lopen voor stikstof in de landbouw zijn de volgende:

- Omdat de stikstofuitstoot van de landbouw dichtbij een direct effect heeft op natuurgebieden, ligt een gebiedsgerichte aanpak voor de hand. Daarnaast zijn er meer opgaves in de landbouw. Deze willen we integraal oppakken met de stikstofopgave. Samen met het Louis Bolk Instituut doen wij nu onderzoek naar de locaties van de verschillende opgaves in de landbouw, en welke maatregelen daar integraal passend voor zijn. We gebruiken daar de technische informatie voor die we in Zuid-Holland goed op orde hebben, bijvoorbeeld de stikstofviewer.
- In het gebiedsproces van Nieuwkoop zijn we al stappen verder in het integraal aanpakken van de grootste opgaves: bodemdaling, natuurontwikkeling en stikstof. We werken aan een gebiedsaanpak die uitgaat van drie ringen rondom de Nieuwkoopse Plassen. Deze ringen zijn gebaseerd op de stikstofeffecten: hoe dichterbij het gebied, des te groter de stikstofdepositie. De verdeling van de drie zones is: 1) Een kern (het Natura 2000-gebied) waarin de natuuropgave leidend is en waarbij andere functies daaraan bijdragen. 2) Een binnenste ring, met inzet op aangepast landbouwkundig gebruik, met als doel een forse vermindering van de milieu-impact van agrarische bedrijven en een versterking van de biodiversiteit. 3) Een buitenste ring, met ruimte voor gangbaar landbouwgebruik, met veel inzet op techniek en management ter vermindering van de milieu-impact.
- In het [RIVM rapport](#) dat op 12 november 2021 met andere rapporten door de minister van LNV naar de Tweede Kamer is gestuurd, wordt ook ingegaan op het effect van een zonebenadering in de landbouw. Twee varianten zijn het meest geschikt voor de situatie van Zuid-Holland. De variant waarbij de klimaat- en

stikstofopgave wordt gecombineerd en de variant van depositiepotentie + 1 km, waarbij de depositiepotentie wordt gecombineerd met het reduceren van emissie rondom de Natura 2000-gebieden. Wij omarmen deze conclusies en zullen dit gebruiken in een verdere gebiedsgerichte aanpak in de landbouw in Zuid-Holland.

- Het Rijk heeft samen met de twaalf provincies een opkoopregeling ontwikkeld: de Maatregel Gerichte Opkoop. In de eerste tranche van deze regeling is voor provincies budget vrijgemaakt om bedrijven uit te kopen op basis van vrijwilligheid. In Zuid-Holland vallen negen bedrijven binnen de criteria van de regeling. Wij hebben alle negen bedrijven benaderd met de mogelijkheid van de opkoopregeling. Er was echter geen interesse om hiervan gebruik te maken. De eerste tranche van Maatregel Gerichte Opkoop heeft dus geen effect in Zuid-Holland. Intussen wordt er ook een tweede tranche van de maatregel ontwikkeld. De verwachting is dat voor deze tranche andere criteria zullen gelden, waaronder de mogelijkheid tot verplaatsing. De verwachting is dat er meer animo zal zijn voor deze regeling.
- Er zijn meerdere opgaves binnen de provincie Zuid-Holland die raken aan de bedrijfsvoering van een agrarisch bedrijf. We onderzoeken de mogelijkheid om de doelen van deze opgaves te vertalen naar kritische prestatie indicatoren. De indicatoren zullen onder andere sturen op de milieu-impact, waaronder stikstofuitstoot. Hier kan gebruik worden gemaakt van bestaande methoden, zoals de kringloopwijzer. Zo worden de landbouwdoelen handzaam gemaakt tot op bedrijfsniveau. Vanuit deze gebiedsaanpak zoeken we de aansluiting met de lokale vernieuwers in duurzaamheid die participeren in de Voedselfamilies, de Groene Cirkels of in andere innovatieprogramma's.
- Onderzoek via proeftuinen. In de Hoofdlijnennotitie Vitale Landbouw is een toekomstbeeld geschetst. Er zijn bedrijven in Zuid-Holland die al werken volgens dit toekomstbeeld. Daaruit willen we lessen halen. Deze verschillende agrarische bedrijven onderzoeken we als proeftuin. Verschillende bedrijfsvoeringen in deze proeftuinen hebben ook betrekking op een lagere stikstofuitstoot, zoals proeftuin precisiebemesting, proeftuin vruchtbare kringlopen en proeftuin veenweiden. Door deze bedrijven te volgen en te onderzoeken wat hun belemmeringen zijn, kunnen we ervaring opdoen met wat wel en niet werkt in de praktijk.

Komend jaar gaan we door met de inspanningen die we met betrekking tot landbouw uitvoeren. We gaan door met de conclusies van de onderzoeken die we doen. Dit houdt een concretiseringslag in: waar zijn welke maatregelen nodig, ook kijkend naar andere opgaves in de landbouw. Ook de uitwerking van het coalitieakkoord betrekken we hierbij. Wat dat voor Zuid-Holland betekent, hoe we onze agrariërs hier zo goed mogelijk in kunnen helpen en hoe wij de nieuw te verwachte regels zo gepast mogelijk kunnen benutten zullen we dan met u delen.

Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.1

Zoals we in de [brief](#) van 16 november 2021 hebben geschreven, is er in de Wet Stikstofreductie en Natuurverbetering (Wsn) opgenomen dat iedere provincie een gebiedsplan stikstof oplevert. In dit gebiedsplan wordt beschreven hoe de stikstofgevoelige leefgebieden ervoor staan, wat de opgave is en welke maatregelen met betrekking tot

stikstofreductie en natuur worden genomen. Afgesproken is dat medio mei 2022 een concept-gebiedsplan wordt aangeboden aan de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. Er zal vervolgens worden getoetst of met deze provinciale plannen en het Rijksmaatregelenpakket de doelen uit de Wsn worden gehaald.

Om dit gebiedsplan voor te bereiden is een Gebiedsplan 0.1 samengesteld op basis van de stand van zaken in de gebiedsgerichte aanpak stikstof in de vier Zuid-Hollandse gebieden (Duinen-Eilanden, Duinen, Nieuwkoop en Biesbosch). Het geeft inzicht in de resultaten van de inventarisatiefase van de gebiedsgerichte aanpak en de richting waarin oplossingen en maatregelen worden gezocht. In de inventarisatie hebben gemeenten ook in kaart gebracht welke mogelijke gewenste ontwikkelingen ze zien voor de korte en middellange termijn. De ontwikkelingen welke zij wensen worden via de geëigende trajecten bestuurlijk en planologisch besproken en beoordeeld.

In de bijlagen van het Gebiedsplan 0.1 zijn de gebiedsagenda's van drie gebieden opgenomen. Voor de Biesbosch is het niet gelukt om voor deze voortgangsrapportage een door alle partijen intern afgestemde versie af te ronden. In het concept-gebiedsplan, dat we medio mei 2022 afronden, zal deze gebiedsagenda van de Biesbosch worden toegevoegd.

Naast het bereiken van een gunstige staat van instandhouding van de Natura 2000-gebieden zijn er ook andere urgente Europese afspraken over waterkwaliteit en klimaat (CO2 reductie). Deze opgaven voor natuur, waterkwaliteit en klimaat hangen nauw met elkaar samen. Daarom wordt er vanuit het nieuwe kabinetsbeleid nagedacht hoe deze opgaven in samenhang gebiedsgericht opgepakt kunnen worden. Ook de provincies kiezen met de gezamenlijke [propositie](#) van de provincies die richting. Dat kan veel gaan betekenen voor de planvorming en uitvoering van de gebiedsplannen.

Wij hopen u voldoende te hebben geïnformeerd over lopende ontwikkelingen en stand van zaken in de stikstofopgave. Komend jaar zullen wij de Eerste Uitvoeringsagenda Stikstof herijken op basis van nieuw rijksbeleid en de voortgang in de eigen aanpak. Daarbij willen wij ook keuzes maken in de uit te voeren maatregelen. Daarover gaan we graag met u, onze gebiedspartners en onze sectorpartners in gesprek.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
secretaris, voorzitter,

drs. H.M.M. Koek

drs. J. Smit

Twee bijlagen

- Overzicht Rijksbronmaatregelen
- Gebiedsplan Stikstof Zuid-Holland 0.1